

Sl:s växel bröt samman

– SIDAN TVÅ

ENKÖPINGS-POSTEN

Nr 136

Pris 2:50

Tisdagen den 17 juli 1984

Tel 0171-331 40 växel

Ny serie i EP – Upplands-Bro special

Då styrde Bro i Sverige

Kommunen var en gång i tiden Sveriges centrum. Härifrån styrdes landet, innan Birger Jarl i mitten av 1200-talet lät bygga Stockholm.

Det handlar om Upplands-Bro, kommunen med omkring 20 000 invånare. Upplands-Bro gränsar till sex kommuner, däribland Enköping och Håbo.

I en serie reportage, med början i dag, presenterar vi Upplands-Bro, socken för socken.

Vi har valt att följa de gamla sockengränserna för att göra det hela mer åskådligt.

I dag tittar vi närmare på Bro, den av de sex socknarna som givit kommunen dess namn. I Bro har svenska kooperativen sina största lagerlokaler. Här finns också en berömd rosenodling, Nordens största teleskop och fyra huvudstäder (?).

— SIDORNA 10—12 —

UPPLANDS-BRO (EP)

Upplands-Bro var en gång i tiden Sveriges mittpunkt. Det var här forn-Sigtuna var placerat, staden som var huvudstad innan Stockholm.

Det var också här den betydelsefulla S:t Eriksborgen, ärkebiskoparnas boställe, låg. Från borgen styrdes Sverige när kungen var utomlands.

Trots den aktningvärda bakgrunden måste man säga att Upplands-Bro är en ung kommun. Den bildades 1952 genom sammanslagning av Kungsängen (Stockholms-Näs), Västra Ryd, Håbo-Tibble, Håtuna, Bro och Låssa.

Än i dag är Upplands-Bro centralt belägen. Kommunen

gränsar till sex andra kommuner, däribland Håbo och Enköpings. Arbetsmarknaden är gynsam tack vare närheten till Stockholm. KF i Bro, Svea livgarde i Brunna och Kronägg är exempel på arbetsplatser "på hemmaplan".

EP har tittat lite närmare på Upplands-Bro. Vi har följt den gamla sockenindelningen för att göra det mer överskådligt för läsarna.

I en serie reportage presenterar vi kommunen, socken för socken. Vi börjar med Bro och återkommer de närmaste dagarna med reportage från de övriga kommundelarna.

Spindeln i nätet

BRO (EP)

Fråga Börje. Han vet.

— Har du pratat med Börje Sandén?

— Nej, jag är lite osäker, men Börje vet nog.

Spindeln i hela Upplands-Bros hembygdsnät är en 56-årig folkskollärare som heter Börje Sandén.

Han är en fascinerande man. Han trollband EP:s reportrar i fyra timmar med sina historiska kunskaper.

Börje Sandén kom till trakten samma år som Upplands-Bro blev storkommun, det vill säga 1952. Han började som lärare på Säbyholmsskolan och grundlade snart ett stort intresse för sin nya hembygd.

Börje Sandén engagerade sig tidigt i politiken, folkpartiet och var kulturnämndens ordförande under ett par år i slutet av sextiotalet. Redan på 1950-talet började han en tjänst som organist i Låssa kyrka. Den har han fortfarande kvar.

Men det var egentligen först 1975 som hembygdsintresset tog fart på allvar. Börje berättar själv:

— Det hade kommit en väldigt massa nytt folk till kommunen. Bland de nya var även åtskilliga lärare som fått tjänst i Bro efter det stora inflyttandet i Råby och Finnsta.

— Lärarna tyckte att de visste för litet om sin nya hemkommun och skolledningen (nu arbetade Börje på Härneviskolan i Bro) bad mig guida bussrundtur i hembygden.

— Det blev till att plugga på ordentligt. Jag kunde redan en hel del, men beslöt mig för att lära mig så mycket som möjligt om varje plats. Och utan att skryta så blev det ett fantastiskt gensvar på bussturerna, skrattar Börje.

Guidat alla

Sedan dess har Börje fortsatt att guida bussturer. Det har blivit nya turer för lärarna varje år. Kommunens anställda har körts runt i bygden på arbetstid under Börje Sandéns kunniga ledning och de politiska partierna har haft utflykter där Börje berättat om trakten.

Börje Sandén har givetvis engagerats av Upplands-Bros tre hembygdsföreningar och han har blivit som en levande uppslagsbok.

Stora delar av sin lärarlånga

semester ägnar han åt hembygdsforskning och veckor har gått åt att studera gamla kartor.

Historisk bok

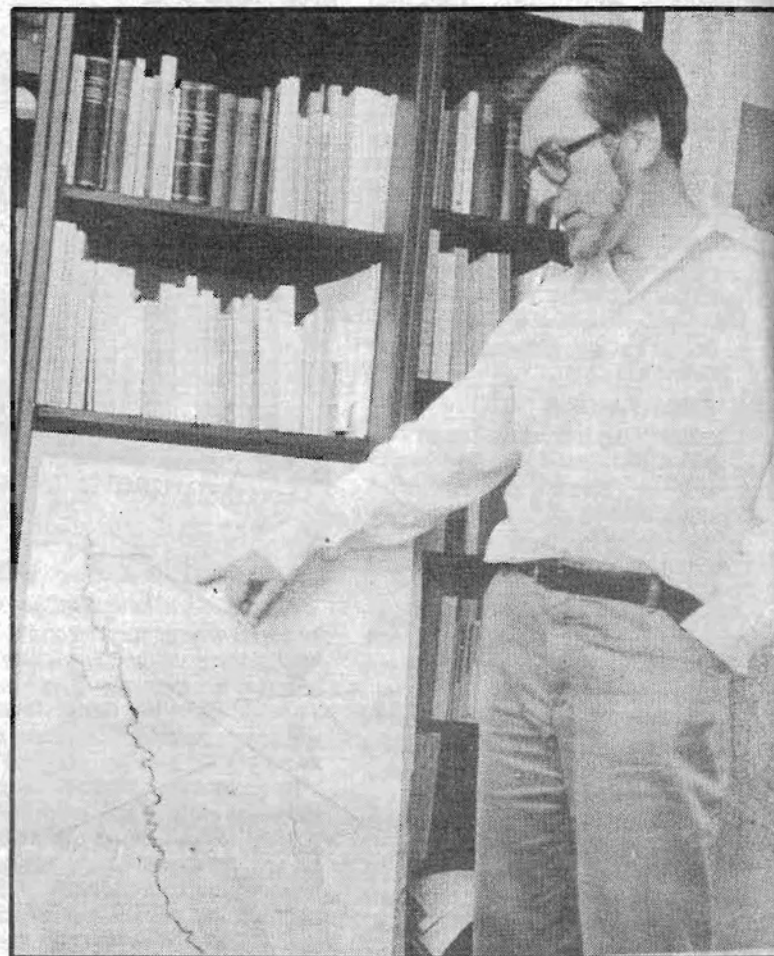
För två år sedan klubbade kommunens politiker igenom ett beslut som innebar att Börje Sandén skulle skriva en bok om Upplands-Bros historia.

Vårterminen 1983 var han tjänstledig med full lön. Det var ersättningen för att arbeta med boken, som just nu ligger för tryckning. Boken, "Det hände i Upplands-Bro", har redan förhandsbeställts i över tusen exemplar.

— Jag har delat upp boken i två huvuddelar, berättar Börje.

— En del beskriver vandringar i bygden med betoning på nutid. Den andra delen handlar om vandringar i historien med specialkapitel med historisk bakgrund, fortsätter han.

Nu är det mest hembygdsforskning som gäller för Börjes del. Men han har ändå tid att engagera sig i Upplands-Bro musiksällskap, där han för övrigt är vice ordförande. Han spelar även i kvartetten Bro Driver Boys, bandet som lirar barbershop och negro spirituals.

Hembygdsforskare Börje Sandén är en imponerande man. Han trollband EP:s reportrar i fyra timmar med sina historiska kunskaper.

Här drack Mållberg handlaren till

– sedan

begick

han sitt

rysliga

dåd...

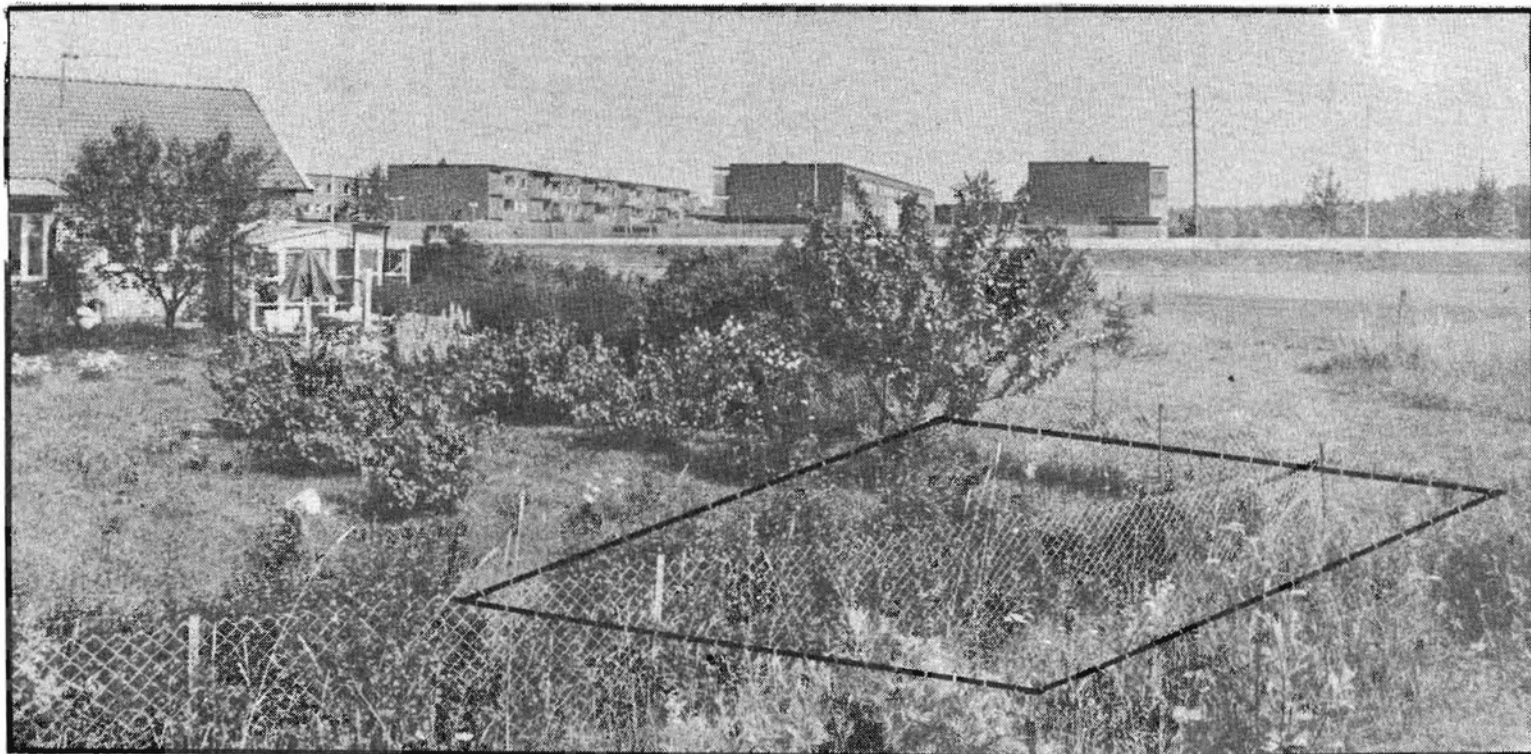
BRO (EP)

I nuvarande korsningen mellan Stationsvägen och Enköpingsvägen i sydöstra Bro låg en gång i tiden en mycket populär kvarterskrog.

Den hette Jungfrukrogen och hade fått sitt namn av det faktum att det endast serverades en jungfru starksprit till varje gäst. En jungfru motsvarar ungefär åtta centiliter.

Men 1840 var myndigheterna tvungna att stänga det omtyckta vattenhälet efter ett ovanligt rätt och hemskt mord som inträffade i Bro vid midsommartid samma år.

Det hela började i Barkarby. En gårdsfarihandlare slog sig samman med en annan vandrare och de båda beslöt sig för att göra sällskap inåt landet. Snart fick de lift med en dräng från Bro.

Här, vid det streckade partiet i korsningen Stationsvägen—Enköpingsvägen, låg den lilla Jungfrukrogen som 1840 måste stängas på grund av ett hemskt mord.

Väl framme i Bro blev de avsläppta av drängen vid Jungfrukrogen.

Gårdsfarihandlaren och den andre mannen satte i gång att suppa rejält. I vittnesförhör under den kommande rättegången kom det fram att männen hade delat på nära en liter starksprit, definitivt ingen jungfru var.

Personen som vi kallat "den andre mannen" i texten kallade sig för Jakob Flinta, men var i själva verket ingen mindre än den store förbrytaren Gustav Mållberg, vilken som vanligt var på rymmen.

Mållberg såg att gårdsfarihandlaren hade både guldringar och en värdefull rova på sig och beslöt att göra ytterligare ett brott.

Tämligen berusade begav sig i alla fall gårdsfarihandlaren och Mållberg i väg landsvägen västerut. När de kom till Norrgrinden (i dag vägen in mot Bro centrum) föreslog Mållberg att de skulle vila. Gårdsfarihandlaren hade inget emot förslaget utan lade sig ned i gräset. Strax smög Mållberg på honom bakifrån med mässingssnusdosan i högsta hugg. Gårdsfarihandlaren fick ett hårt slag i huvudet och tuppade av.

Därefter fullbordade Mållberg sitt mord genom att dunka stenar i huvudet på sitt offer.

Hängdes

Därefter dröjde det inte länge innan Orrgårdsfamiljens lille Aron, 12 år, fick se en hemsk syn. I diket bredvid Norrgrinden låg en död man, slarvigt övertäckt med grenar, löv och kvistar.

Tre dagar senare, efter ett flitigt spaningsarbete av Mellansveriges rättsskipare, kunde Gustav Mållberg gripas i Ullvi utanför Västerås.

Vid Ullvi hade han hunnit med flera brott, men Mållberg fördes

till Bro härad där han vid en rättegång dömdes till döden.

Gustav Mållberg avrättades på en kulle i närheten av nuvarande motorvägen E 18.

Jungfrukrogen, där Mållberg och hans offer supit sig fulla, stängdes och gjordes om till soldatboställe.

Bro-reportage:

Anders Liljestränd
Thomas Andersson
Susanne Hultström